

Vyhrát válku a neprohrát mír

Před sto lety, po celé léto roku 1919, Evropa vstřebávala jakousi operaci „kulový blesk“, tedy na konci června podepsanou Versailleskou mírovou smlouvou. Potvrzovaly se nově vzniklé státy, pozvolna se měnily hranice. A málokdo si připouštěl, že by se po vyhrané válce dal prohrát mír.

Pavel Carbol
předseda Společnosti Edvarda Beneše,
Ostravská univerzita

Prázdninové měsíce bývají stereotypně nazývané okurkovou sezónou, kdy se nic podstatného neděje, a právě uvedená zelenina má být toho symbolem. Byla však léta, která naopak přinášela osudové změny, jejichž dopady se připomínají i dnes. Příkladem je Versailleská mírová smlouva, která byla podepsána více než sedm měsíců po konci první světové války dne 28. června 1919 v Paříži. Měla potrestat Německo a přinést mír i spravedlnost. Do jaké míry se to podařilo, můžeme po sto letech nadále spekulovat.

Evropa byla v celé své historii velice pestrým územím. Střetávaly se na něm zájmy mocensko-politické, národnostní, ekonomické a mnohé další. Také proto se v ní vždy ty nejsilnější snažili hledat rovnováhu ve svůj prospěch, většinou však pochopitelně na úkor těch slabších. Ta však bývala jen dočasná a průběžně docházelo k dalším změnám. Poslední velkou operaci „kulový blesk“ měnící hranice a sféry vlivu před první světovou válkou si Evropa prošla po porážce Napoleona Bonaparta v legendární bitvě u Waterloo v létě 1815. V průběhu 19. století do mozaiky evropských územních změn přibývaly dva nové sjednocené státy, Itálie a zejména Německo. Pak ambice všech zrály a čekalo se až do vypuknutí první světové války. Její účastníci chtěli ve válečných letech 1914-1918 zavedené poměry změnit, a to pochopitelně zcela zistně.

Dějiny píší vítězové a o mírových smlouvách to platí dvojnásob. V tomto případě se vše podstatné odehrálo v Paříži na mírové konferenci mezi roky 1919 a 1920. Postupně se sešli zástupci více než tří desítek států, z nichž některé teprve vznikaly. Vítězné státy Dohody a její spojenci podepsali smlouvy s poraženými centrálními mocnostmi. Vymezeno geograficky: Německo, Rakousko, Maďarsko, Bulharsko a osmanská říše musely respektovat návrhy tzv. velké pětky vítězů, která celá jednání moderovala a řídila. Těmito státy byly Velká Británie, Francie, Itálie, USA a částečně i Japonsko. Mezi spojence uvedených moderátorů patřilo i nově vzniklé Československo, které se díky konferenci postupně dočkalo konkrétnější podoby svých hranic. Versailleská smlouva, týkající se Německa, byla právě tou evidentně nejvýznamnější.

Německý otesánek

Zkušenosti z 20. století nám jasně ukázaly, že není možná tak těžké vyhrát válku, ale složitější je poražené státy či regiony stabilizovat a zároveň potrestat. Udělat z nich zkrátka napraveného hříšníka. Právě vývoj na území dnešního Německa je příkladem takového pokusu. Německé císařství v čele

s Vilémem II. bylo po první světové válce doslova na kolenu. Svolaná mírová konference navazovala na Německem podepsané příměří z listopadu roku 1918. Kulisami se stal zrcadlový sál legendárního zámku ve Versailles, po němž text dokumentu získal svůj název. Zrcadla však mohou zkreslovat nebo tvořit i rozmanitá bludiště. Toto srovnání s připravenou smlouvou určitě snese paralelu.

Německu byla předložena k podepsání smlouva o mnoha částech, týkajících se infrastruktury, vzduchoplavby, hospodářství, financí, náhrady škod, hranic aj. Začaly se také vyčíslovat německé válečné reparace, které posléze souhrnně vystoupaly až k astronomické cifře 269 miliard tehdejších zlatých marek, což představovalo desítky miliard amerických dolarů. Německo si mohlo ponechat pouze sto tisíc vojáků s omezeným velením a minimem vojenské techniky. Přišlo o část svého evropského území a o kolonie. Například německá část Toga byla v rámci jednání neúspěšně nabídnuta Československu coby dílčí odškodnění. Německý císař Vilém II. skončil v holandském exilu, takže dopadl na kilometr od vzdálenosti od své země lépe než zmíněný Napoleon na ostrově svatě Heleny. Z císařství se Německo proměnilo na republiku. Ta pak bojovala dále, avšak sama se sebou.

Paralely zcela aktuální

Následky prohrané války se vždy vstřebávají hůře než té vyhrané. Němci zažili ekonomický a hospodářský úpadek, hyperinflaci následkem světové hospodářské krize a zejména politickou radikalizaci. Reparace jim byly nejprve sníženy, posléze je přestali platit úplně. Výsledkem tohoto „kokejlu“ byl Hitler, zrození nacismu a z Německa se stal během krátké doby znova nebezpečný otesánek, který chtěl pozřít vše, co by mu mohlo chutnat. Dopady onoho trestu v podobě Versailleské mírové smlouvy se tak poněkud obrátily proti vítězům. Smlouva měla evidentně i svá slabá místa. Celý systém, jenž na jejím základě vznikl, měl ambice zcela v rozporu s kom-

plikovanou poválečnou realitou. Stranou dění nechal Rusko ovládnuté bolševiky. Nově vzniklá Společnost národů, předchůdce dnešní OSN, ratifikovala Versailleskou mírovou smlouvou až v lednu 1920, navíc Německo nebylo členem této organizace. Celý na ni navazující zmíněný smluvní systém chtěl alibisticky řešit příliš mnoho záležitostí najednou. Vítězné velmoci nebyly schopny celé meziválečné období svá stanovená pravidla pružně a operativně upravovat a hlavně vynucovat. Téměř by se mohlo zdát, že přemýšlíme mezi řádky o aktuálním Iráku, Afghánistánu i leckterém jiném poraženém území. Německo se svou velikostí a hospodářským potenciálem i geografickou polohou s níkým jen tak srovnávat nedá. Právě ekonomická frustrace řádových Němců byla asi nejsilnějším negativním dopadem celé uvedené smlouvy.

Dnešní Německo je samozřejmě jiné než to v roce 1919. Přesto jej stále trochu vnímáme v širších historických souvislostech jako svého osudového soka. Hořké zkušenosti z první poloviny 20. století se opakovaně vynořují spolu s různými výročími, ale i v obecnějších rovinách. Německo se po odchodu Velké Británie z bruselských struktur stane zjevně ještě větším hegemonem evropského unijního prostoru. Francie je jen slabou konkurencí. Je poněkud ironické, že sto let poté, co mělo být Německo exemplárně potrestáno, se stane šéfkou Evropské komise německá ministryně obrany Ursula von der Leyen. Je otázka, zda může být Německo 21. století stejnou hrozbou jako před sto lety, anebo zda udrží své mocenské choutky, dobře všem známé z dvacátého století, na uzdě...

Doba se totiž změnila. Německo už nepatří pouze Němcům, ale velmi rychle se mění v multikulturní zemi. Čeká je nejspíše další vnitřní boj, tentokrát na poli politické a náboženské korektnosti. Uvidí se, zda se to dotkne jeho nebývalé hospodářské prosperity, která je na něm nejvíce lákavá. Bez ní by se totiž mohlo v Německu, tak jako v kterékoli jiné zemi, mnohé zkomplikovat. To, jak pak dokážou eskala-

ci napětí případně využít různé menšiny, by vydalo na mnoho odborných expertiz.

Dozvuky starých bitev

Pro Československo měla Versailleská mírová smlouva a celá další jednání i dokumenty význam, který by neměl být zapomenut. Jehojiho projednávání se účastnili premiér Karel Kramář a ministr zahraničí Edvard Beneš. Druhý jmenovaný díky svým schopnostem, pragmatičnosti a praxi z exilových jednání zastínil romanticky proruského předsedu vlády. Vlastní smlouva se pak stala díky svému významu i československým zákonem č. 217/1921 Sb. Jednání probíhající anglicky a francouzsky svedla do jednoho sálu diplomatickou elitu své doby. S Kramářem a Benešem jednali mimo jiné Francouz Clemenceau, Brit George, Američan Wilson, Ital Orlando a mnozí další. Českoslovenští zástupci a posléze i jejich další spolupracovníci tak poznali první lígu v mezinárodní politice. Byla to pro ně neocenitelná zkušenost. Jednoduché to jistě neměli.

O současně síle českého a slovenského hlasu v mezinárodní politice, speciálně v Bruselu mezi ostatními evropskými zástupci, víme mnohé. Versailleská mírová smlouva však v každém případě Československu vytvořila definitivní hranice s Německem, ale stanovila též ochranu menšin na československém území. I když v meziválečném období prošel Versailleský mírový systém v podstatě destrukcí, některé jeho části jej přežily. Týká se to samozřejmě zejména hranic, ale třeba i jednoho symbolického momentu, který leccos ukázal. Když se chtěli Němci po roce 1990 znovu sjednotit, museli se zavázat, že splatí věřitelům zbytek reparací z času po první světové válce. Posledních 70 milionů eur tak uhradila až vláda kancléřky Merkelové počátkem října 2010.

Budíž to důkazem, že vyhrát mír je skutečně často složitější než vyhrát válku. Na základě různých příkladů nad tím můžeme opravdu dlouho a z českých pozic asi i bezvýznamně polemizovat, což je pro sklizení a zavařování oněch symbolických okurek, které zrovna mají sezónu, jako dělané.

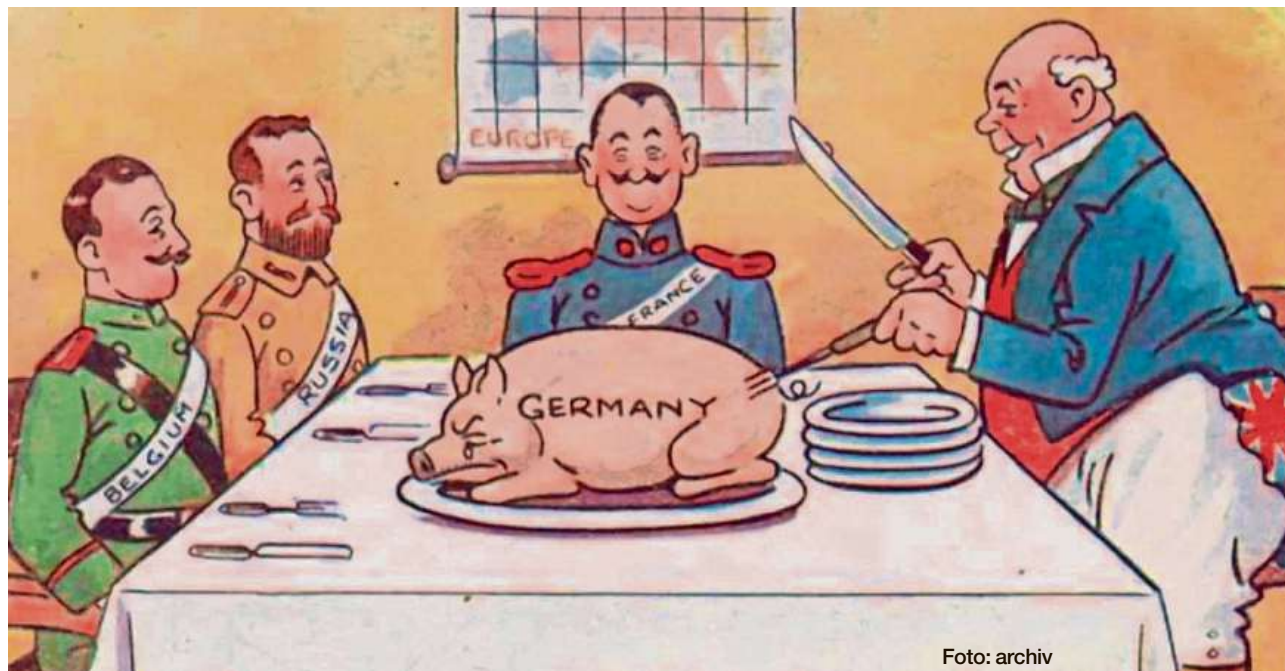

Foto: archiv

Sobotní zápisník z Malé Strany

Miroslav Korecký

● Prázdniny jsou ve čtvrtině, tedy už dva týdny mohou žáci a studenti bez obav klidně den co den demonstrovat za klima - a překvapivě nic. Důvody se pokoušíme na letních festivalech, po kempech, klubech, na plážích a na výletech v evropských metropolích zjistit.

● Dvojice zkušených českých europoslanců si vysloužila nové přezdívky: **Míša Práškačka Šojdrová** a **Luděk Fízl Niedermayer**. Před volbou místopředsedy europarlamentu totiž společně obeslali všechny poslance e-mailem zhruba tohoto znění: „**Nevolte Ditú Charanzovou**, protože je od Babiše - a ten je dobytek.“ Koncentrované zlo si prostě nevybírá, předpadne svatou lidoveckou ženu stejně jako Kalouskova respektovaného bankéře. A jakmile vám sedne za krk, zachováte se jako obyčejné čuně.

● Václav Klaus junior veřejně ve Sněmovně přednesl jeden **osobní závazek**. Pokud prý někdy z EU přijde do Česka zákon, který povede ke snížení daní, ještě před hlasováním o něm **sní svou hlasovací kartičku**. Ta je, jen pro informaci, z tvrdého plastu. Mohla by se tak opakovat veselá scéna, když se před 23 lety spolupracovník jeho otce Ladislav Ják vsadil, že **sní popelník**, pokud se do Senátu dostane jediný komunista. Keramického popelníku tehdy spořádal ani ne polovinu - a i tak poté málem umřel. Tak předsedovi Trikolóry **přejeme pevný žaludek!**

● Europoslanec Mikuláš Pekaš se ohradil proti tomu, že byli v síle parlamentu **Piráti usazení nalevo**, přitom by prý jako centristé měli být uprostřed. A vzápětí jeho strana doma vyhlásila **petiči za zdržení letenek**, protože si teď kdekdou může dovolit létat letadlem. Podobnou zhůvělost navrhol naposledy před časem **pražský salonní levičák Matěj Stropnický** a vydělil tím i vlastní zelenou úderku. Ve Štrasburku by Piráti měli sedět nejlépe na chodbě **vlevo od jednacího sálu**.

● Ať je Miroslav Kalousek, jaký je, má jeden velký dar, v naší politice pohříchu vzácný: **smysl pro humor**. Když Tomio Okamura vyvěsil na Twitter svůj snímek s talířem s **tlačenkou, krkovičkou a jitřnicí** a popiskem „Moje dnešní večeře, mňam“, reagoval Kalousek suše: „**Tlačenka, krkovička, jitřnice a jelito**. Dobrou chuť!“ Hotová poezie sarkasmu!

● Poslankyně ČSSD Alena Gajdůšková hájila **povinnou zavíračku obchodů** o některých svátcích tím, že prý zákaz zvyšuje tržby obchodníků, protože se lidé před svátky předzásobují. Přitom tu snad stále ještě platí **zákon zachování hmoty** (tedy i objemu lidského žaludku), lidově převedený do 11. příkazání: **Víc než dva řízky stejně nesežereš!**

● A cenu **Žvanivý slimejš** si tento týden nezasloužil nikdo tolik jako premiér Andrej Babiš. Velmi **obtížně předjednanou dohodu**, jak vybruslit ze šlamastyky s neodvolatelným ministrem Staňkem, málem zničil tím, že ji předčasně **vybřeptal do deníku Právo**. Takže zatímco jiný slavný Slovák měl kdysi ve výčním listu krejčího napsáno „**Nepůšťaf na saká**“, premiér by mohl mít ve jmenovacím dekretu doušku „**Nepůšťaf mezi novinářov**“.

Polemika

Zelený krásný zaostalý svět

Jan Skopeček
poslanec, ekonomický expert ODS

Člen předsednictva evropských Zelených Michal Berg záutočil ve čtvrtě ní MF DNES na Aleše Michla z bankovní rady ČNB, který si dovolil prezentovat svůj uměřený názor v diskusi o ekologii a změnách klimatu. Prý se jim Michl „přidal do řad ekonomů, kterým se udělal názor na změny klimatu a ekologii“. To si Michl dovolil vůči „majitelům klíče od pravdy“ hodně. Ti se totiž na základě vva-

ziscientistní povahy svého tématu snaží ukrást si jej již řadu desetiletí zcela pro sebe. Po nás ostatních pak chtějí jen peníze, přizpůsobení se, oběti, prostě abychom se na jejich nápady bez dalších otázek všichni skládali.

Ekonomům je vyčítáno, že je pro ně ekologie jen „třešnička na dortu“. Vyčítají jim to fundamentalističtí zelení aktivisté, kteří kvůli své ideologické zaslepenosti nejsou schopni žádné racionální, vědecké argumenty vůbec poslouchat. Dnešní zelené běsnění už nemůže mít společného příliš ani se samotnou ekologií jako vědním oborem, snažícím se zkoumat vztahy mezi or-

ganismy a jejich prostředím. Dnešní agresivní environmentalismus je čistá politika a aktivismus (a byznys).

Ekonomie je nejexaktnější humanitní věda. Věda, jejímž objektem studia je chování a rozhodování člověka. Proto se nám ekonomům názory na životní prostředí opravdu neutvářejí nějak samovolně a omylem, jak jizlivě naznačuje Michal Berg. Známe a umíme třeba empiricky dokázat tzv. environmentální Kuznetsovu křivku, která má tvar obrácené U a říká nám, že se stoupajícím důchodem na hlavu v počátcích ekonomického rozvoje jistota roste i znečištění (klesá kvalita ži-

votního prostředí) v dané zemi, ale jen do jistého bodu ekonomické saturace. S rostoucím bohatstvím pak začne být kvalita životního prostředí opět poptávaným statkem a životní prostředí se začne zlepšovat. Bude tomu tak i v té Číně, v níž by pan Berg nejraději ekonomický rozvoj a bohatnutí jejich občanů zastavil, aby nebylo produkováno tolik CO₂.

I proto je od Michala Berga a dalších blahobytem zhýčkaných západních aktivistů mimořádně neetické, když zcela veřejně a bez uzardění vyčítají Číňanům jejich touhu mít častěji na stole steak nebo jezdit autem. Snaha všech zelených uvěznit tyto

lidi v chudobě a zaostalosti, nejraději v rurální ekonomice o misce rýže, je obudná. Kde se bere taková nenávist k člověku?

Nenechme si namluvit, že je kapitalismus nepřitelem životního prostředí. To centrálně řízené ekonomiky byly k životnímu prostředí mnohem nepřátelštější. Vidíme to dnes u nás na každém kroku, že je třicet let po pádu komunismu, resp. nahrazení centrálního plánování trhem, naše životní prostředí v neskonale lepším stavu. Rozvoj, bohatnutí, nové, šetrnější technologie přinesl trh a kapitalismus, nikoli plán a regulace, které jsou univerzální reakcí zelených aktivistů na všechno.